

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded” kehtestatakse taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse § 4 lõike 3, § 8 lõike 2², § 64 lõike 5, § 65 lõigete 4 ja 7, § 73 lõigete 5 ja 7, § 74 lõike 5, § 75 lõike 2, § 76 lõike 4, § 101 lõike 4 ning § 104 lõike 4 alusel.

Määrusega täiendatakse puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ning istutusmaterjali tootmise ja turustamise nõudeid seoses 2017. aasta 1. jaanuarist jõustuva komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL, direktiivi 2008/90/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate, puuviljade tootmiseks ettenähtud viljapuude paljundusmaterjali ja viljapuude märgistamise, pitseerimise ja pakkimise nõuete kohta (ELT L 298, 16.10.2014 lk 12–15) (edaspidi *direktiiv 2014/96*), rakendusdirektiivi 2014/97/EL, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 2008/90/EÜ tarnijate ja sortide registreerimise ning ühise sortide nimekirja osas (ELT L 298, 16.10.2014 lk 16–21) (edaspidi *direktiiv 2014/97/EL*) ja rakendusdirektiivi 2014/98/EL, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 2008/90/EÜ seoses selle I lisas osutatud viljapuude perekondade ja liikide suhtes kehtivate erinõuetega, tarnijate suhtes kehtivate erinõuetega ning ametlikku inspekteerimist käsitlevate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 298, 16.10.2014 lk 22–61) (edaspidi *direktiiv 2014/98/EL*) ülevõtmisega. Rakendusdirektiivide ülevõtmise vajadusest tulenevad muudatused on mahukad, mistõttu koostatakse uus määruse terviktekst ning põllumajandusministri 8. juuni 2011. a määrus nr 52 „Puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded” tunnistatakse kehtetuks. Sätete korrektsemaks ülevõtmiseks on võrreldes kehtiva määrusega määruse ülesehitust muudetud seoses peatükkideks liigendamise ja lisatud sätted puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ning istutusmaterjali tootmise, sertifitseerimise, säilitamise ja märgistamise kohta.

Eelnõu on koostanud Maaeluministeeriumi taimetervise osakonna peaspetsialist Merjan Savila (tel 625 6282, e-post merjan.savila@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Raidme (625 6263, ingrid.raidme@agri.ee) ja sama osakonna peaspetsialist Mari-Liis Kivipõld (625 6283, e-post mari-liis.kivipold@agri.ee) ja ning keeleliselt toimetab eelnõu sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 625 6165, e-post leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali tootmise, märgistamise ja turustamise nõuded ning puuvilja- ja marjakultuuri sordi sordikirjelduse nõuded on sätestatud põllumajandusministri 8. juuni 2011. a määruses nr 52 „Puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded”. Rakendusdirektiivide ülevõtmisega seoses täiendatakse puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ning istutusmaterjali tootmise ja märgistamise nõudeid ning võrreldes kehtiva määrusega lisatakse nõuded ka puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali säilitamise ja sertifitseerimise kohta. Kuna tegemist on mahuka eelnõuga, on paragrahvid koondatud sisu järgi peatükkidesse.

Eelnõu esimeses peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala ning puuvilja- ja marjakultuuri liikide loetelu, mille suhtes määruse nõudeid kohaldatakse.

Eelnõu § 1 lõikes 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, millesse võrreldes hetkel kehtiva määrusega on lisatud puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali sertifitseerimise kord ning nõuded, samuti puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali säilitamise nõuded. Seniajani ei olnud Eesti õigussüsteemis reguleeritud puuvilja- ja marjakultuuri sertifitseerimist ning tegemist on selles sektoris täiesti uue lähenemisega. Ka Euroopa Liidus puudusid seni ühtsed nõuded puuvilja ja marjakultuuri paljundusmaterjali sertifitseerimisel.

Lõigetes 2 ja 3 viidatakse taimekaitse seadusele. Puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali paljundamise, paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja turustamise suhtes kohaldatakse ka taimekaitse seaduses sätestatud nõudeid nagu näiteks teatud taimeliikide korral taimepassiga varustamise kohustus või ohtlike kahjustajate üle järelevalve tegemine. Lõikes 3 sätestatakse, et käesoleva määruse nõuded kehtivad taimekaitse seaduse § 31 lõike 1 punktis 2 ja lõikes 2 nimetatud paljundus- ja istutusmaterjali tegeleva taimetervise registrisse kantud tarnija suhtes. Võrreldes kehtiva määrusega kummaski lõikes sisulisi muudatusi ei tehta. Puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali paljundamisel, paljundus- ja istutusmaterjali tootmisel ja turustamisel peab taimetervise registrisse kantud tarnija lisaks käesoleva määruse nõuetele täitma ka taimekaitse seaduses sätestatud taimetervise nõudeid.

Lõike 4 järgi kohaldatakse määruse nõudeid ka määruses loetlemata muude perekondade ja liikide või nende hübriidide või muude taimeosade suhtes, kui neid on kasutatud pookimiseks. Näitena võib tuua määruse reguleerimisalas mitte loetletud metsikut pirnipuud, mida kasutatakse pirnipuu tootmiseks pookealusena ja sellisel juhul peab ka pookealuse tootmisel jälgima määruses sätestatud nõudeid. Terve ja kvaliteetse istiku saamisel on oluline, et istiku tootmiseks kasutatavad taimeosad on samasuguse kvaliteediga. Võrreldes kehtiva määrusega sisulisi muudatusi ei tehta.

Lõikes 5 sätestatakse erisus, mille kohaselt määruse nõudeid ei kohaldata katsetes, teadustöös, sordiarvatuses ning geneetiliste ressursside säilitamiseks kasutatava puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja turustamise suhtes. Säte on olemas ka kehtivas määruses.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse puuvilja- marjakultuuride liigid, mille suhtes kohaldatakse määruses sätestatud nõudeid ning avatakse määruses kasutatavad mõisted.

Lõikes 1 kehtestatakse puuvilja- ja marjakultuuri taimeperekondade ja taimeliikide loetelu, mille suhtes määrus kehtib. Võrreldes kehtiva määrusega liikide loetelus muudatusi ei ole.

Lõikes 2 avatakse puuvilja- ja marjakultuuride istutusmaterjali mõiste. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduses on avatud mõiste lähtuvalt aiakultuuriliikidest, kuid sellest ei tulene selgelt puuvilja- ja marjakultuure puudutav osa. Puuvilja- ja marjakultuuri istutusmaterjal on pärast turustamist istutamiseks või istutamiseks ette nähtud taim. Mõiste on vastavuses direktiivi 2008/90/EÜ artikli 2 punktis 2 sätestatud mõistega ning võrreldes kehtiva määrusega sisulisi muudatusi ei tehta.

Lõikes 3 muudetakse võrreldes kehtiva määrusega partii mõistet ning viidatakse taimekaitse seaduse § 3¹ kasutatavale mõistele. Vastavalt taimekaitse seadusele on partii ühesuguse koostise ja päritoluga kauba ühik. Mõiste on kooskõlas direktiivi 2008/90/EÜ artikli 2 punktis 13 sätestatud mõistega.

Lõikes 4 avatakse taimede ja taimeosade visuaalse kontrolli ja vaatluse mõiste. Taimede kvaliteedi kontroll võib toimuda kas visuaalselt või laboratoorsete analüüside tulemusel. Kuna osadel juhtudel pole vajalik võtta proove ja viia läbi laboratoorseid analüüse, sest tegemist on

kalli ja aeganõudva protsessiga, siis on võimalik tuvastada kahjustaja esinemine visuaalselt. Visuaalseks kontrolliks loetakse taimede või taimeosade uurimist palja silmaga või muul viisil, milleks võib olla näiteks luubi või klepppaber kasutamine. Eestis teeb 1. juulil 2014. aastal jõustunud korrakaitseaduse kohaselt visuaalset kontrolli pädeva asutusena Põllumajandusamet, tarnija poolt tehtav toiming on sõltuvalt olukorrast kas visuaalne vaatlus või hindamine. Mõiste on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 1 punktis 7 sätestatud mõistega.

Eelnõu teises peatükis sätestatakse paljundus- ja istutusmaterjali kategooriad.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse nõuded puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali kategooriatele. Sellisteks kategooriateks on supereliit- ja eliitpaljundusmaterjali, sertifitseeritud paljundus- ja istutusmaterjali ning kontrollitud ehk *Conformitas Agraria Communitatis* (edaspidi CAC-materjal) paljundus- ja istutusmaterjali kategooria. Iga sertifitseerimisele kuuluva paljundusmaterjali või vastava kategooria istutusmaterjali puhul on oluline, et paljundamist alustatakse selle kategooria emataimest, mis on sordiehtne ja vaba kvaliteeti vähendavatest taimekahjustajatest. Kõikide sertifitseerimisele kuuluvate kategooriate paljundus- ja istutusmaterjal, välja arvatud CAC materjal, varustatakse ametliku etiketiga, mis vastab etiketile kehtestatud nõuetele ning etiketile on kantud nõutav teave.

Lõigetes 1-5 on puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali kategooriate sätestamisel aluseks võetud direktiivi 2008/90/EÜ artiklites 5–8 sätestatud supereliitmaterjali, eliitmaterjali, sertifitseeritud materjali ja CAC-materjali mõisted ja täiendatud sõnastust lähtuvalt komisjoni rakendusdirektiivis 2014/98/EL artikli 3 punkti 1 lõiguga a, artikli 15 punktis 2 ja artiklis 20 punktis 2 sätestatud nõuetega. Võrreldes kehtiva määrusega on olulise muudatusena nõue paljundada emataimest. Iga paljundusmaterjali kategooria puhul on oluline, et paljundamist alustatakse selle kategooria emataimest, mis on sordiehtne ja vaba kvaliteeti vähendavatest taimekahjustajatest.

Lõige 1 avab supereliit-paljundusmaterjali olemuse. Supereliit-paljundusmaterjal on toodetud supereliit-emataimest selliselt, et materjal on sordiehtne, säilivad sordi pomoloogilised omadused ning paljundatud on taimehaiguste vältimiseks üldtuntud meetodite kohaselt. Taimehaiguste vältimiseks on esitatud nõuded mullale ning selle kontrollimisele, samuti hoonetele ja rajatistele, et kasvatatav taim ei saaks nakatuda taimehaigustesse. Supereliit-paljundusmaterjalist võib toota kas eliitkategooria paljundusmaterjali või sertifitseeritud kategooria paljundusmaterjali. Sellest materjalist ei saa toota istutusmaterjali, sest on ettenähtud edaspidiseks paljundamiseks. Nimetatud kategooria peab vastama ettenähtud nõuetele ning on varustatud kvaliteeti tõendava dokumendiga ehk valget värvi violetse diagonaalse triibuga ametliku etiketiga, millele on kantud kogu ettenähtud teave.

Lõige 2 avab eliitpaljundusmaterjali olemuse. Eliitpaljundusmaterjal on toodetud eliit-emataimest või supereliit-paljundusmaterjalist selliselt, et materjal on sordiehtne, säilivad sordi pomoloogilised omadused ning paljundatud on taimehaiguste vältimiseks üldtuntud meetodite kohaselt. Eliitpaljundusmaterjali võib toota lisas V loetletud taimeliikide kohta kehtestatud kindla arvu põlvkondi vegetatiivse paljundamise tulemusena. Taimehaiguste vältimiseks on esitatud nõuded mullale ning selle kontrollimisele, samuti hoonetele ja rajatistele, et kasvatatav taim ei saaks nakatuda taimehaigustesse. Eliitpaljundusmaterjalist võib toota sertifitseeritud kategooria paljundusmaterjali. Sellest materjalist ei saa toota istutusmaterjali, sest on ettenähtud edaspidiseks paljundamiseks. Nimetatud kategooria peab vastama ettenähtud nõuetele ning on varustatud kvaliteeti tõendava dokumendiga ehk valget värvi ametliku etiketiga, millele on kantud kogu ettenähtud teave.

Lõige 3 avab sertifitseeritud paljundusmaterjali olemuse. Sertifitseeritud paljundusmaterjal on toodetud sertifitseeritud emataimest või otse vegetatiivse paljundamise teel eliit- või supereliit-paljundusmaterjalist selliselt, et materjal on sordiehtne ning säilivad sordi pomoloogilised omadused. Sertifitseeritud paljundusmaterjali võib kasutada pookealuste tootmiseks

sertifitseeritud kategooria paljundusmaterjalilt pärit sertifitseeritud seemnest. Generatiivselt paljundades ehk seemnest pole lubatud toota muud sertifitseeritud kategooria paljundusmaterjali kui ainult pookealuseid. Seemnega paljundamisel ei ole taimed ühtlikud, sest ühtlikkust saab tagada vaid läbi vegetatiivse paljundamise. Sertifitseeritud paljundusmaterjali saab kasutada vaid sertifitseeritud istutusmaterjali tootmiseks, mis on järgmine madalama kvaliteediga kategooria. Nimetatud kategooria peab vastama ettenähtud nõuetele ning on varustatud kvaliteeti tõendava dokumendiga ehk sinist värvi ametliku etiketiga, millele on kantud kogu ettenähtud teave.

Lõige 4 avab sertifitseeritud istutusmaterjali olemuse. Sertifitseeritud paljundusmaterjal on toodetud sertifitseeritud emataimest või otse sertifitseeritud, eliit- või supereliit-paljundusmaterjalist. Sertifitseeritud istutusmaterjal on ette nähtud tootmisaedade rajamiseks. Nimetatud kategooria peab vastama ettenähtud nõuetele ning on varustatud kvaliteeti tõendava dokumendiga ehk sinist värvi ametliku etiketiga, millele on kantud kogu ettenähtud teave.

Lõige 5 avab CAC-materjali paljundus- ja istutusmaterjal olemuse. CAC-materjal ei ole seotud sertifitseerimise skeemiga, kuid tegemist on sordiehtsa ja -puhta materjaliga, mis vastab kehtestatud nõuetele. CAC-materjal on ette nähtud samuti CAC-materjali edasi paljundamiseks või tootmisaedade rajamiseks. Olulise erinevusena võrreldes sertifitseerimise skeemi paljundus- ja istutusmaterjaliga tuleb välja tuua, et sordiehtsuse ja -puhtuse eest vastutab tarnija, mitte ei tee seda Põllumajandusamet ametlikult. Eestis toimub ainult CAC-materjali tootmine nii edasi paljundamisel kui ka istutusmaterjalina marjapõõsaste või viljapuudena koduaedadesse istutamiseks. Tarnija varustab CAC-materjali paljundus- ja istutusmaterjali nõuetekohase tarnija dokumendiga.

Eelnõu kolmandas peatükis sätestatakse paljundus- ja istutusmaterjali tootmise, säilitamise ja sertifitseerimise nõuded.

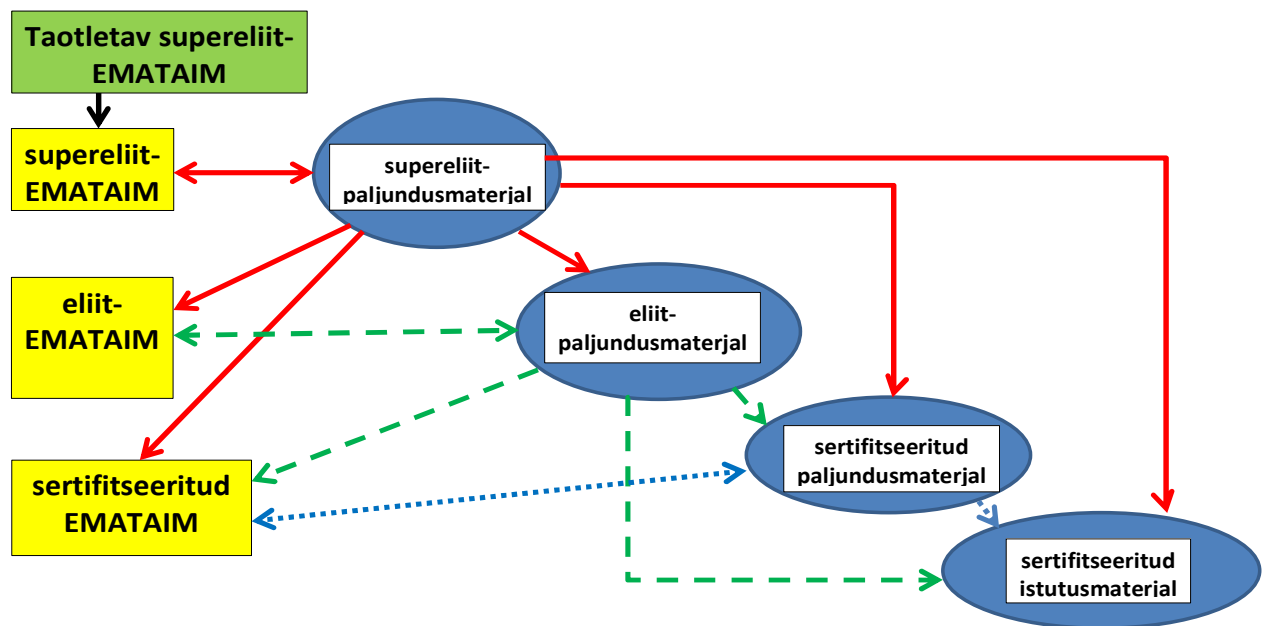
Eelnõu §-ga 4 sätestatakse nõuded sertifitseeritavate kategooriate puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali tootmisel.

Lõikes 1 on sätestatud üldnõue, mille kohaselt sertifitseeritavate kategooriate paljundus- ja istutusmaterjali tootmiseks kasutatav emataim peab olema nii sordiehtne kui ka -puhas, liigiehtne ja -puhas, tähistatud vastavalt kategooriale, nõuetekohaselt säilitatud ja emataim ise peab olema vaba kvaliteeti vähendavatest taimekahjustajatest ja olema kasvatatud kvaliteeti vähendavatest taimekahjustajatest vabas muulas või kasvusubstraadis.

Lõikes 2 sätestatakse ema- ja isataime mõiste. Ema- ja isataim (edaspidi emataim) on järgnevate kategooriate tootmise algmaterjal ning selline algmaterjal peab olema taimekahjustajatest vaba, liigi- ja sordiehtne ning liigi- ja sordipuhas taim. Eestis on kasutusel ka isataime mõiste, sest paljundatavate liikide loetelus on harilik astelpaju, mis on kahekojaline taimeliik. Emataim on vastavalt kategooriale kas supereliit-emataim, eliitemataim või sertifitseeritud emataim. Emataim peab olema nõuetekohaselt säilitatud ehk peab olema eristatav, ühtlik ja püsiv ning peab olema kahjustajate vaba.

Sertifitseeritavate kategooriate liigitus on välja toodud puuvilja- ja marjakultuuri sertifitseerimise skeemis.

Puuvilja- ja marjakultuuride sertifitseerimise skeem

Lõikes 3 avatakse kvaliteeti vähendava taimekahjustaja mõiste selle määruse tähenduses. Taimekahjustajad jaotatakse ohtlikuks ehk karantiinseks taimekahjustajaks ning kvaliteeti vähendavaks taimekahjustajaks. Ohtlikud taimekahjustajad on reguleeritud taimekaitseaduse taimetervise sätetega ning kvaliteeti vähendavad taimekahjustajad kuuluvad taime paljundamise ja sordikaitse seaduse reguleerimisalasse. Kuna puuvilja- ja marjakultuuri sertifitseerimisel on väga oluline kvaliteedi näitaja taimekahjustajate esinemine, siis on sätestatud nende esinemisele nõuded. Kvaliteeti vähendavad taimekahjustajad on loetletud direktiivi 2014/98 lisades I–III. Lisades I ja II on loetletud taimeliigi kaupa kahjustajad nagu seened, putukad, ümarussid, bakterid, viirused jt ning mõne kahjustaja puhul sõltuvalt sertifitseerimise kategooriast ka kahjustaja esinemise lubatud protsentuaalne määr. Lisas III on aga toodud loetelu mullas esinevatest taimekahjustajatest. Mõiste on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 1 punktis 6 sätestatud mõistega.

Lõikes 4 kohaselt peavad sertifitseeritavate kategooriate emataimed kui ka paljundusmaterjal olema vabad Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisades I ja II asjaomase taimeperekonna või taimeliigi korral loetletud taimekahjustajatest. Kehtiva määruse lisas 2 on loetletud paljundusmaterjali kvaliteeti vähendavad taimekahjustajad ja nende esinemise piirmäärad, kuid määruse eelnõuga tehakse viide Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 I ja II lisale ning eraldi loetelu kvaliteeti vähendavatest taimekahjustajatest määruse lisas ei kehtestata. Direktiivi 2014/98 lisa I sätestab loetelu taimekahjustajatest, mille esinemise kontrollimiseks tuleb teha visuaalne kontroll ja teatavatel juhtudel võtta proovid ja teha analüüsid. Lisa I osas A tuuakse välja osade liikidel nagu Eestis olulistest kultuuridest harilikul ploomipuul, kirsipuul, õunapuul ja pirnipuul ning sõstardel esinevad taimekahjustajad. Lisas I A osas näiteks sõstarde puhul nimetatud konkreetset ümarusside ja seente liigid. Direktiivi 2014/98 lisa I B osa sätestab loetelu taimekahjustajatest, mida tohib esineda lisas nimetatud määral. Liikidest on nimetatud maasikas, sõstrad, vaarikas ja mustikas. Näiteks vaarika sertifitseeritud kategooria korral võib esineda vaarika varre-pahksäaske *Resseliella theobaldi* 0,5%. Rakendusuringute projekti raames koostati 2015-2016. aasta jooksul Eestis vähem levinud kultuuride seas ka aiakultuuride integreeritud taimekaitse suunised, mille kohta saab lisainformatsiooni veebilehelt

[http://www.pikk.ee/upload/files/TKV_vah Levinud%20kultuuridele_koond020416\(1\).pdf](http://www.pikk.ee/upload/files/TKV_vah Levinud%20kultuuridele_koond020416(1).pdf).

Direktiivi 2014/98 lisa II on sätestatud loetelu taimekahjustajatest, mille esinemise kontrollimiseks tuleb teha visuaalne kontroll ja teatavatel juhtudel võtta proovid ning teha analüüsid. Kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate esinemist kontrollib Põllumajandusamet. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikliga 9, artikli 10 punktiga 1, artikli 16 punktiga 1, artikli 21 punktiga 1 ja artikli 26 punktiga 1.

Lõikes 5 on sätestatud erisus, mille kohaselt eliit- ja sertifitseeritud kategooria paljundusmaterjalil ei tohi taimekahjustajaga saastunud taimede protsentuaalne määr ületada Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisa I B osas sätestatud lubatud piirmäära. Kui supereliit-kategooria paljundusmaterjalil ei tohi esineda taimekahjustajaid, siis eliit- ja sertifitseeritud kategooria paljundusmaterjalil võib esineda sõltuvalt taimeliigist teatud protsent taimekahjustajaid. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 16 punkti 1 kolmanda lõikega ja artikli 21 punkti 1 kolmanda lõikega.

Lõike 6 kohaselt peab tarnija tegema kvaliteeti vähendava taimekahjustaja esinemise tuvastamiseks visuaalseid vaatlusi tootmisprotsessi vältel.

Lõikes 7 on sätestatud nõue mullale ja kasvusubstraadile, milles toodetakse sõltumata sertifitseeritavast kategooriast nii emataimi kui ka paljundusmaterjali. Komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL lisa III on loetletud kvaliteeti vähendavate taimekahjustajatena ümarussid, mis on peremeesorganismiks näiteks maasikat, kirs- ja ploomipuud ning sõstraid kahjustavatele viirustele ja neid ei tohi esineda emataimede kasvatamiseks kasutatavas mullas või kasvusubstraadis. Seetõttu ei ole piisav kui tehakse taimekaitseteid ainult emataimel kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate esinemise vältimiseks, vaid tuleb võtta ka mullaproove ja tootmiseks kasutada mullaga levivatest ümarussidest vaba kasvupinnast. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 11 punkti 1 esimese lõiguga, artikli 17 punkti 1 esimese lõiguga ja artikli 22 punkti 1 esimese lõiguga.

Lõikes 8 sätestatakse nõue sordita pookealuse kohta. Sordita pookealus peab vastama pookealuse taimeliigi kirjeldusele, näiteks küdooniast saadud pookealus peab olema küdoonia liigile omaste tunnustega, kasvatatud nõuetekohases mullas või substraadis ja nõuetekohaselt säilitatud. Säilitamise nõuded tähendavad seda, et pookealus on säilitatud taimekahjustajatest vabas mullas või kasvusubstraadis ning jälgitud on kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate levikut tõkestavaid nõudeid. Sordita pookealuse nõuded on sarnased emataime kohta kehtestatud nõuetele, kuid pookealuse puhul peab taim vastama pookealuse taimeliigi kirjeldusele mitte sordikirjeldusele. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artiklites 4 ja 6 sätestatud nõuetega.

Lõikes 9 avatakse krüosäilitamise mõiste, mille kohaselt võib emataimi ja paljundusmaterjali ka krüosäilitada. Seoses pideva teaduse arenguga on leitud lisaks paljundusmaterjali koekultuurina säilitamisele ka meetod, mille abil saab emataimi ja paljundusmaterjali mikrotaimena säilitada elujõulisena ülimadala temperatuurini külmutades. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 8 punktiga 5. Selle sättega avatakse krüosäilitamise mõiste, mille kohaselt on krüosäilitamine puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali elujõulisena säilitamine ülimadala temperatuurini külmutades. Tänapäeval on laboratooriumites levinud võimalus taimse materjali säilitamiseks lisaks koekultuurmeetodile ka krüosäilitamise teel. Eestis sellist võimalust veel ei ole. Eesti Taimekasvatuse Instituut teeb tihedat koostööd Soomega, kuna seal on toimunud mitmed sellealased uuringud. Mõiste on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 1 punktis 17 sätestatud mõistega.

Lõikes 10 on sätestatud erisus, mille kohaselt tarnija ei pea krüosäilitatud emataimel ja paljundusmaterjalil hindama komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL I ja II lisa loetletud taimekahjustajate esinemist, sest ülimadalatel temperatuuridel elujõulisena säilitatud taimedel puudub vahepeal võimalus nakatuda eelpool nimetatud lisades loetletud kvaliteeti vähendavate

taimekahjustajatega. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 10 punktiga 4, artikli 16 punktiga 4, artikli 21 punktiga 4 ja artikli 26 punktiga 4.

Lõike 11 kohaselt tuleb sertifitseeritavate kategooriate erineva kategooria paljundus- ja istutusmaterjali säilitada eraldatuna ja erineva kategooria paljundus- ja istutusmaterjali omavahelise segunemise ja jälgitavuse tagamiseks vastavalt märgistada.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse nõuded puuvilja- ja marjakultuuri supereliit-emataime tootmisel.

Lõike 1 kohaselt võib supereliit-paljundusmaterjali toota supereliit-emataime vegetatiivse paljundamise või mikropaljundamise teel. Sellise paljundamise korral tuleb kohaldada EPPO protokolle või muid rahvusvaheliselt tunnustatud protokolle. Samasuguseid nõudeid tuleb täita supereliit-emataimede uuendamisel. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 13 punktidega 2, 3 ja 4 ning artikli 14 punktidega 1 ja 2.

Lõike 2 kohaselt võib supereliit-emataimest supereliit-paljundusmaterjali toota pärast seda, kui Põllumajandusamet on emataime supereliit-emataimeks tunnistanud. Järgnevates lõigetes on toodud nõuded, mille alusel teeb Põllumajandusamet emataime supereliit-emataimeks tunnistamise otsuse.

Lõike 3 kohaselt peab tarnija supereliit-emataime, millest ta kavatses toota supereliit-paljundusmaterjali, kohta esitama Põllumajandusametile taotluse emataime supereliit-emataimeks tunnistamiseks.

Lõikes 4 avatakse taotletava supereliit-emataime mõiste. Taotletava supereliit-emataimena käsitletakse taime, mida tarnija soovib kasutada supereliit-emataimena supereliit-paljundusmaterjali tootmisel ning mille kohta tarnija on PMA-le esitanud supereliit-emataimeks tunnistamise taotluse.

Lõike 5 kohaselt kontrollib Põllumajandusamet taotletava supereliit-emataime vastavust sordiehtsuse nõuetele sordi tunnuste sordikirjeldusele vastavuse teel.

Lõikes 6 sätestatakse nõue, mille kohaselt peab taotletava supereliit-emataime sort olema sordiehtne. Kuna taotletav supereliit-emataim on kõikide edaspidiste kategooriate algmaterjal, siis on väga oluline selle sordiehtsus, sest emataimel olevad tunnused kanduvad edasi järglastele. Punktis 1 nimetud juhul, kui sordiregistrisse kantud sordil on olemas juba ametlik sordikirjeldus, võrreldakse taotletava supereliit-emataime tunnuseid sordikirjelduses olevate tunnustega. Tehes registreerimiskatseid sordi eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse kindlakstegemiseks, järgitakse Ühenduse Sordiameti (*Community Plant Variety Office*, edaspidi *CPVO*) meetodikat, selle puudumise korral Rahvusvahelise Uute Taimesortide Kaitse Liidu (*International Union for the Protection of New Varieties of Plants*, edaspidi *UPOV*) meetodikat ning nende katsete põhjal koostatakse ametlikud sordikirjeldused. Punktides 2 ja 3 juhtudel on tegemist alles nende sortidega, mille kohta on esitatud sordi registreerimise või kaitse alla võtmise taotlus. Sellisel juhul pole veel olemas ametlikku sordikirjeldust. Koos taotlusega peab sordi aretaja või säilitaja esitama enda koostatud esialgse sordikirjelduse. Sellisel juhul saab kasutada taotletava supereliit-emataime sordi sordiehtsuse kontrollimisel taotleja poolt esitatud sordikirjeldust ning seda võrreldakse taotletava emataime sorditunnustega. Neljandas punktis kirjeldatakse juhtumit, kui tegemist on tuntud sordiga. Tuntuks loetakse sellist sorti, mida on juba aastaid (enne 30. septembrit 2012) turustatud (edaspidi *tuntud sort*), kuid sort ei ole olnud ametlikult registreeritud, sest puudus registreerimise nõue ja turustamiseks piisas, kui tarnija kandis sordi oma nimekirja. Selliseid tuntud sorte oli Eestis palju, näiteks õunapuud 'Valge klaarõun', 'Liivi kuldrenett', ploomipuu 'Polli munaploom' jpt. Kuna mitmeid tuntud sorte paljundatakse erinevates puukoolides, siis Maaeluministerium (kuni 31.08.2015 Põllumajandusministerium) tellis valdkonna teaduritel kahel aastal (2010. ja 2012. aastal) kokku 153 puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sordi

sordikirjelduse koostamise. Koostatud sordikirjeldused on kättesaadavad Maaeluministeeriumi kodulehel <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/taimekasvatus/tuntud-sordid>. Neid sordikirjeldusi saavad tarnijad esitada Põllumajandusametile tuntud sordi sordikirjelduse nõuetele vastavuse tuvastamiseks ja tuntud sordina registreerimiseks. Tuntud sordi puhul võrreldakse taotletavat supereliit-emataime tuntud sordina registreeritud sordi sordikirjelduses toodud tunnustele. Sättega võetakse üle komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 5 punkti 2 sätestatud nõue.

Lõikes 7 sätestatakse nõuded taotletava supereliit-emataime sordi kohta, mille kohaselt võib Põllumajandusamet lugeda eelpool nimetatud sordi sordikirjelduses esitatud tunnustele vastavaks teises liikmesriigis või sordi kaitse alla võtmise taotlusele lisatud sordi registreerimiskatsete aruande põhjal. Lõike 1 punktide 2 ja 3 kohaselt hinnatakse emataime vastavust taotlusele lisatavatele sorditunnustele, kuid lõplikult loetakse sort sorditunnustele vastavaks, kui selle sordi kohta on saadud registreerimiskatsete aruanne.

Lõike 8 kohaselt peab taotletav supereliit-emataim olema vaba taimekahjustajatest, mis loetletud Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 I–III lisas. Emataim, millest toodetakse paljundusmaterjali peab olema vaba taimekahjustajatest, sest vastasel juhul tootmise käigus levitatakse taimekahjustajat iga paljundamise tsükliga edasi.

Lõike 9 kohaselt kontrollib Põllumajandusamet visuaalselt taotletavat emataime ja võtab proove laboratoorseks analüüsiks kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisaga IV nõuded visuaalsele kontrollile, proovivõtule ja analüüsimisele perekonna või liigi ja kategooria kaupa. Eelpool nimetatud lisas IV on taimeliigiti ja kategooriate kaupa loetletud nõuded visuaalse kontrolli sagedusele ning proovivõtmisele ja analüüsimisele. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 16 punktiga 2. Taimekahjustajate esinemise määramiseks võetud proovid analüüsitakse akrediteeritud laboratooriumis. Peamiselt analüüsitakse proove Põllumajandusuuringute Keskuse Taimetervise ja mikrobioloogia laboratooriumis, kuid vajadusel saadetakse proovid analüüsimiseks mõne teise liikmesriigi laboratooriumisse. Eesti on ratifitseerinud 1993. aastal Euroopa ja Vahemeremaade taimekaitseorganisatsiooni (edaspidi *EPPO*) asutamise konventsiooni ratifitseerimise seadusega *EPPO* konventsiooni, mille kohaselt liikmesriikidele on kättesaadavad erinevate taimekahjustajate rahvusvahelised proovivõtmise ja analüüsimise protokollid. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 9 punktiga 3 ja artikli 10 punktiga 3.

Lõikega 10 nähakse ette erand seemikust kasvatatud taotletavale supereliit-emataime kvaliteedile. Kuna tegemist on seemnest kasvatatud taimega ehk on toimunud generatiivne paljundamine, siis pole vajadust kontrollida vegetatiivselt levivaid taimehaigusi, vaid piisab ainult õietolmuga levivate viiruste, viroidide ja viirusetaluste haiguste esinemise kontrollimisest. Põllumajandusamet peab kontrollima vaid direktiivi 2014/98 lisas II nimetatud taimekahjustajaid. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 9 punktiga 2.

Lõike 11 kohaselt tuleb taotletavat supereliit-emataime säilitada kas kasvuhoones või põllul tingimustes, kus ei esine kvaliteeti vähendavaid taimekahjustajaid. Sättega võetakse üle komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artiklis 8 punktis 1 sätestatud nõue.

Lõike 12 kohaselt peab taotletavat supereliit-emataime hoidma eraldatuna supereliit-emataimest kuni ei ole selgunud kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate tuvastamiseks võetud analüüsitulemused ehk teisisõnu on taotletav supereliit-emataim võimalik taimekahjustajate leviku allikas seni kuni pole tuvastatud tema terve seisund. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 8 punktiga 1.

Lõike 13 kohaselt tuvastab Põllumajandusamet taotletava supereliit-emataime taimekahjustajate esinemist kohapealse kontrolli käigus ja samuti võtab proove taimekahjustajate esinemise tuvastamiseks.

Lõike 14 kohaselt Põllumajandusamet tunnistab taotletava supereliit-emataime supereliit-emataimeks kui tal ei esine Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisades I–III loetletud kvaliteeti vähendavaid taimekahjustajaid, ta on nõuetekohaselt säilitatud ja ta on sordiehtne.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse nõuded puuvilja- ja marjakultuuri supereliit-paljundusmaterjali tootmisel.

Lõike 1 kohaselt võib supereliit-paljundusmaterjali toota supereliit-emataime vegetatiivse paljundamise või mikropaljundamise teel. Sellise paljundamise korral tuleb kohaldada EPPO protokolle või muid rahvusvaheliselt tunnustatud protokolle. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 13 punktidega 2, 3 ja 4 ning artikli 14 punktidega 1 ja 2.

Lõikes 2 avatakse vegetatiivse paljundamise mõiste selle paragrahvi tähenduses, milleks on soovitud koguse supereliit-emataime vegetatiivne paljundamine. Vegetatiivseks paljundamiseks loetakse taimeosadega, mitte seemnetega paljundamist ehk teisisõnu emataimest võetakse pookeoksad või pungad ning neist kasvatatavad taimed vastavad emataime omadustele. Mõiste on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 1 punktis 11 sätestatud mõistega.

Lõikes 3 sätestatud nõude kohaselt võib supereliit-emataime kui kõrgema kategooria paljundusmaterjali juba kasutada madalama kategooria paljundusmaterjali saamiseks sordi registreerimise taotluse menetlemise perioodil. Kuna puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjal on võrreldes põllukultuuridega aeglasema kasvuga, siis paljundamiseks vajaliku suuruse ja koguse saavutamiseks võib võtta kuni kümme aastat. Nt hariliku õunapuu supereliit-emataime kasvatamine, selle sordiehtsuse tuvastamine võib võtta aega kuni viis aastat, lisaks saab ühelt emataimelt võtta paljundamiseks aastas kuni kümme pookeoksa. Seetõttu on vajalik, et sellel ajal kui toimub sordi registreerimise taotluse menetlemine, saab tarnija teha juba ettevalmistusi edasi paljundamiseks vajaliku piisava koguse paljundusmaterjali saamiseks. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 5 punkti 3 esimese lõigu teise lausega.

Lõikega 4 täpsustatakse nõuet supereliitkategooria emataimede ja –paljundusmaterjali visuaalseks vaatlemiseks. Visuaalse vaatluse käigus hinnatakse supereliit-kategooria emataimede ja – paljundusmaterjali kahjustusi, värvimuutuseid, armkude, kuivamist ja muid puudusi, mis võivad mõjutada supereliit-emataime ja supereliitmaterjali kvaliteeti ja kasulikkust. Kui taimel ei esine kvaliteeti vähendavaid taimekahjustajaid, siis taim ise peab olema samuti kvaliteetne ehk teisisõnu paljundamiseks kasutatav kõrgema kategooria paljundamise algmaterjal peab olema igas mõttes kvaliteetne, ilma mehaaniliste kahjustusteta või nendest tekkinud puudusteta. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikliga 12.

Lõikes 5 on sätestatud nõue, mille kohaselt võib kasutada supereliit-emataimi paljundamiseks teatud aja jooksul, et oleks tagatud sordi püsivus. Sort võib kaotada oma eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivise omadused ning seetõttu tuleb hinnata sordi püsivust vastavalt liikidele või perekondadele. Eelpool nimetatud aeg arvutatakse taimede kasvukeskkonna tingimusi mõjutavate tegurite põhjal. Arvutuste tegemise aluseks tuleb võtta vastavad EPPO protokollid või muud rahvusvaheliselt tunnustatud protokollid, mida on katsetatud asjaomase taimeliigi fenotüübi osas või pookealuse kasvu vaatlemise põhjal. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 8 punktiga 6.

Lõikega 6 avatakse supereliit-emataime uuendamise mõiste selle paragrahvi tähenduses. Supereliit-emataime uuendamiseks loetakse emataime asendamist temast vegetatiivsel teel

saadud taimega. Näitena võib tuua õunapuu eliitkategoria emataime, mida on kaks aastat paljundatud, kuid siis ta ei vasta enam emataime kohta kehtestatud nõuetele ja ta vajab uuendamist. Selleks tuleb paljundada sama emapuud vegetatiivselt ehk võetakse pookeoks ning poogitakse sobivale pookealusele. Mõiste on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 1 punktis 12 sätestatud mõistega.

Lõike 7 kohaselt tuleb supereliit-emataime uuendamisel arvestada EPPO protokolle või muid rahvusvaheliselt tunnustatud protokolle.

Lõikes 8 sätestatakse nõue, mille kohaselt supereliit-emataime ja sellest toodetud supereliit-paljundusmaterjali sordiehtsuses veendumiseks hinnatakse sordiehtsust sertifitseerimise käigus pärast iga emataime uuendamist või sellest vegetatiivselt või mikropaljundamise teel paljundus- või istutusmaterjali tootmist.

Lõikes 9 on sätestatud supereliit-emataime ja supereliit-paljundusmaterjali säilitamise nõuded, mille kohaselt peab paljundusmaterjali hoidma suletud tingimustes vältimaks kahjustajatega nakatumist. Suletud tingimustena käsitletakse kasvuhooneid või sellesarnaseid rajatisi, milles on võimalik ära hoida nt erinevaid viiruseid levitavate lehetäide esinemist ning vältida nakatumist õhu kaudu levivate vektorite või mis tahes muu võimaliku allika kaudu. Samuti peavad kõik taotletavad supereliit-emataimed ja supereliit-emataimed olema füüsiliselt eraldatud ehk teisisõnu iga taime tuleb säilitada eraldi potis, et vältida ka juurte kaudu levivate kahjustajate levikut taimelt taimele.

Lõike 10 kohaselt tuleb supereliit-emataimi ja supereliit-paljundusmaterjali paljundada ning kasvatada mullast või kasvusubstraadist eraldatuna ja jälgitavuse tagamiseks märgistatuna. Nii supereliit-emataimi kui ka supereliit-paljundusmaterjali tuleb kasvatada steriliseeritud kasvusubstraadis vältimaks mullaga levivate taimekahjustajatesse nakatumist. Muld kui selline on üks osa meid ümbritsevast loodusest, kus toimivad organismide elutegevusega seotud protsessid taimede ja mikroorganismide elutegevuse tulemusena ning milles võivad esineda taimekahjustajad. Seetõttu ei saa mulda kasutada igasugustest taimekahjustajatest eraldatud taimede paljundamisel. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 8 punktidega 2 ja 3.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse nõuded puuvilja- ja marjakultuuri eliit-paljundusmaterjali tootmisel.

Lõike 1 kohaselt võib sarnaselt supereliit-paljundusmaterjalile toota eliitpaljundusmaterjali eliitemataime vegetatiivse paljundamise või mikropaljundamise teel. Sellise paljundamise korral tuleb kohaldada EPPO protokolle või muid rahvusvaheliselt tunnustatud protokolle. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikliga 19.

Lõikes 2 avatakse vegetatiivse paljundamise mõiste selle paragrahvi tähenduses, milleks on soovitud koguse supereliit-emataime vegetatiivne paljundamine.

Lõikes 3 avatakse eliitemataime uuendamise mõiste selle paragrahvi tähenduses. Eliitemataime uuendamiseks loetakse emataime asendamist temast vegetatiivsel teel saadud taimega. Näitena võib tuua õunapuu eliitkategoria emataime, mida on kaks aastat paljundatud, kuid siis ta ei vasta enam emataime kohta kehtestatud nõuetele ja vajab uuendamist. Selleks tuleb paljundada sama emapuud vegetatiivselt ehk võetakse pookeoks ning poogitakse sobivale pookealusele.

Lõikes 4 on sätestatud nõue, mille kohaselt võib paljundada eliitemataimi supereliit-paljundusmaterjalist või eliitemataimest vegetatiivselt või mikropaljundamise teel teatud arv põlvkondi. Näiteks hariliku õunapuu paljundamisel võib eliitemataime paljundada maksimaalselt kaks põlvkonda, siis tuleb emataime uuendada. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 19 punktiga 1.

Lõikes 5 täpsustatakse eliitemataimest järgneva põlvkonna eliitemataime paljundamise nõuded. Iga eliitemataime põlvkond võib-olla toodetud mistahes eelmisest emataimest, välja arvatud esimese põlvkonna emataim, lõikes 4 nimetatud põlvkondade jooksul. Selleks peab olema teada paljundamiseks ettenähtud algne eliitemataim, millest on paljundatud teised eliitemataimed, et tagada sertifitseerimisel põlvnemise jälgitavus. Paljundamisel saadud erinevad põlvkonnad tuleb hoida üksteisest lahus ehk teisisõnu eraldatuna. Kui hariliku õunapuu puhul võib eliitkategorias paljundada kaks põlvkonda, siis kui esimese põlvkonna taimi on paljundatud kaks põlvkonda, siis selle põlvkonna taimi ei või enam edasi paljundada. Sellise jälgitavuse tagamiseks peavad olema ühte põlvkonda kuuluvad taimed teisest põlvkonna taimedest eraldatud ja vastavalt märgistatud. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 19 punktidega 1, 2 ja 3.

Lõikes 6 sätestatakse nõue, kuidas säilitada eliitemataimi ja –paljundusmaterjali põllul selliselt, et võimalik kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate levik on viidud miinimumini. Seda saab tagada vältides saastumisallikaid- esmalt pookimiseks kasutatava noa puhastamise teel, hiljem eliitemataimede ja –paljundusmaterjali hooldamisel kasutatavate masinate puhastamisega ning pideva taimekahjustajate visuaalse vaatluse ja vajaliku tõrje abil. Üheks võimaluseks vältida saastumist on sama liigi erinevate kategooriate vahelised vahemaad, sest mida suurem on vahemaa, seda tõenäosem on, et taimekahjustaja ei levi suurema vahemaa taha. Samuti võib lähtuda vahemaade kehtestamisest sellest, et kui vahepeal on näiteks mets, siis vahemaa võib vähendada. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikliga 18.

Lõike 7 kohaselt ei tohi kasutada eliitkategoria nõuetele mitte vastavat emataime või sordita pookealust paljundusmaterjalina, kuid on lubatud kasutada madalamate kategooriate kohta kehtestatud nõuetele vastavuse korral nende kategooriate paljundusmaterjalina. Näiteks kui õunapuu eliitkategoria emataime või paljundusmaterjali on toodetud mullas, mis ei vasta nõuetele, siis tuleb esmalt taimed teistest nõuetekohaselt toodetud taimedest eraldada ja istutada ümber nõuetekohasesse mulda ning analüüsimise teel tuvastada mullaga levida võivate taimekahjustajate esinemist.

Lõike 8 kohaselt on tarnijal lubatud kasutusele võtta vajalikud meetmed, et emataim või pookealus vastaks uuesti eliitpaljundusmaterjali kategooria nõuetele, kui nõuetele mittevastavus on vähesel määral. Vajalike meetmetena võib nt kasutusele võtta kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate esinemise vähendamiseks taimekaitsetööd. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 15 punktidega 7 ja 8.

Lõike 9 kohaselt on lubatud tarnijal eliitemataimi või pookealust, mis ei vasta eliitpaljundusmaterjali kategooria nõuetele, kasutada sertifitseeritud või CAC-materjalina, kui see paljundusmaterjal vastab nende kategooriate kohta kehtestatud nõuetele.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse nõue puuvilja- ja marjakultuuri sertifitseeritud paljundusmaterjali tootmisel.

Sätte kohaselt võib sertifitseeritud paljundus- ja istutusmaterjali tootmiseks kasutatavat sertifitseeritud kategooria emataime toota kas supereliit-paljundusmaterjalist või eliit-paljundusmaterjalist.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse mullaproovi võtmise nõuded.

Lõikes 1 sätestatakse nõue, mille kohaselt saab mulla või kasvusubstraadi nõuetekohasust kindlaks teha ainult mullaproovi analüüsimise tulemusel.

Lõike 2 kohaselt võtab Põllumajandusamet mullast või kasvusubstraadist mullaproovi enne taimede istutamist ja kasvatamise ajal ka juhul, kui kahtlustatakse mullaga levivate kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate esinemist. Selleks, et Põllumajandusamet saaks tulla võtma mullaproove sertifitseeritava paljundusmaterjali tootmiseks kasutatavalt põllult või hoonest,

teavitab tarnija põllu või hoone asukohast pädevat asutust üks kuu enne sertifitseerimiseks taotluse esitamist ehk 1. veebruariks. Mullaproovi võib võtta ka eelmise aasta sügisel. Eelnev teavitamine on vajalik selleks, et mullaproovid jõuaks analüüsida enne planeeritud taimede istutamise aega. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 11 punkti 1 kolmanda lõikega, artikli 17 punkti 1 kolmanda lõikega ja artikli 22 punkti 1 kolmanda lõikega.

Lõikes 3 on sätestatud erand, mille kohaselt ei ole vaja võtta mullaproove tingimusel, et viimase viie aasta jooksul pole paljundusmaterjali tootmiseks kasutatavas mulla kasvatatud mullaga levivate taimekahjustajate peremeestaimi või kui puudub nende kahjustajate esinemise kahtlus. Objektiivsete asjaoludena võib arvesse võtta seda, et kui näiteks kasutada plaanitaval maal on eelnevalt kasvatatud teravilja või see maa-ala on olnud püsi-rohumaa, siis puudub kahtlus, et selles mullas võivad esineda § 8 lõikes 2 nimetatud taimekahjustajad. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 11 punktiga 2, artikli 17 punktiga 2 ja artikli 22 punktiga 2.

Lõikes 4 tehakse ka erand mullaproovi võtmise kohustusest kui toimub lõpptarbijale sertifitseeritud istutusmaterjali tootmine. Kuna proovi võtmine ja analüüsimine on kallis, siis seda kulutust ei ole mõistlik teha taimede tootmisel, mis on tootmistsükli lõppsaadused ehk nt puuviljaaria rajamiseks toodetud istikud. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 22 punkti 2 kolmanda lõiguga.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse nõuded CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjali tootmisel.

Lõikes 1 on sätestatud nõue, mille kohaselt tarnija võib paljundada CAC-materjali, mille algmaterjal on tuvastatud ja selle sort on registreeritud, sordikaitse all või sellel sordil on ametlikult tunnustatud sordikirjeldus. Eestis paljundatakse vaid CAC-materjali ja peamiselt puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sortide paljundusmaterjali. Kuna Eestis registreeritakse tuntud sort tarnija poolt koostatud sordikirjelduse põhjal, siis meil paljundatakse valdavalt registreeritud või sordikaitse all olevaid puuvilja- ja marjakultuuri sorte. Samas on võimalik paljundada ka teises liikmesriigis ametlikult tunnustatud sordikirjeldusega sortide paljundusmaterjali. Paljundatav CAC-materjal peab olema peaaegu vaba Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 I–IIIis as loetletud taimekahjustajatest. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 23 punktiga 1.

Lõike 2 kohaselt sarnaselt lõikes 1 sätestatud nõuetel CAC-materjali paljundusmaterjalile võib tarnija paljundada ka CAC-materjali sordita pookealuseid. Ka pookealused, millele poogitakse puuviljakultuuri poogend, peab olema registreeritud ja sordiehtne ja vastama taimeliigi kohta kehtestatud tunnustele. Eestis kasutatakse pookealuseid peamiselt hariliku ploomipuu, kirsipuu, õunapuu ja pirnipuu paljundamisel. Pookealuseid on kahte tüüpi, kloonalused ja seemikalused. Kloonaluseid paljundatakse vegetatiivselt ja nad peavad vastama taimeliigile omastele tunnustele, nt küdoonia. Seemikalused on saadud generatiivse paljundamise ehk seemnest paljundamise teel. Levinud seemikalus õunapuu paljundamisel on „Antonovka“ ja tema peab vastama sordile „Antonovka“ omastele tunnustele. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 24 punktiga 1.

Lõike 3 on sätestatud nõue tarnijale ruumis, põllul või kasvualal kasvanud CAC-materjali vaatluste tegemiseks Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 I–II lisas loetletud taimekahjustajate esinemise tuvastamiseks. Direktiivi 2014/98 lisad I ja II on lahti kirjutatud § 4 sertifitseeritavate kategooriate puhul lõike 4 seletuses.

Lõike 4 kohaselt ei tohi tarnija paljundada nõuetele mittevastavat CAC-materjali ja nõuetele mittevastavad taimed tuleb nõuetele vastavatest taimedest eraldada. Samas on sarnaselt eliitmaterjali tootmisele tarnijal lubatud kasutusele võtta vajalikud meetmed, et materjal oleks

jälle nõuetele vastav. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 23 punktiga 3 ja artikli 24 punktiga 3.

Lõike 5 kohaselt peab tarnija vaatluste põhjal CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjal olema kvaliteeti vähendavatest taimekahjustajatest peaaegu vaba. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 26 punktiga 1. „Taimkahjustajatest peaaegu vaba“ on väga subjektiivne hinnang ja seda on raske määratleda. Kuid eelnõu kohaselt on paljundus- ja istutusmaterjal taimekahjustajatest peaaegu vaba siis, kui tarnija on teinud visuaalseid vaatlusi ja nende põhjal ei esine üldse või esineb vaid üksikuid taimekahjustaja isendeid. Samas võib tähendada visuaalse vaatluse põhjal taimekahjustaja mitte esinemine seda, et laboratoorsel analüüsil siiski tuvastatakse taimekahjustaja esinemine mingil määral, kuid seda sellises ulatuses, et see ei kahjusta taime kvaliteeti. Mõiste „taimekahjustajatest peaaegu vaba“ on lahti seletatud komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 1 punktis 15.

Lõike 6 kohaselt vaatleb tarnija visuaalselt CAC-materjali või selle sordita pookealuseid ja võtab proove laboratoorseks analüüsiks kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisaga IV nõuded visuaalsele vaatlusele, proovivõtule ja analüüsimisele perekonna või liigi ja kategooria kaupa. Eelpool nimetatud lisas IV on taimeliigiti ja kategooriate kaupa loetletud nõuded visuaalse vaatluse sagedusele ning proovivõtmisele ja analüüsimisele. Taimkahjustajate esinemise määramiseks võetud proovid analüüsitakse akrediteeritud laboratooriumis. Kehtiva määruse kohaselt analüüsitakse proove Põllumajandusameti ette nähtud laboratooriumis, kuid Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 26 punktidega 1 ja 2.

Eelnõu § 11 järgi on puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali võimalik toota ka mikropaljundamise teel ning sellisel juhul tuleb lähtuda põllumajandusministri 3. juuli 2006 a määrusest nr 80 „Paljundusmaterjali mikropaljundamise ja laboratooriumi nõuded¹“. Paljundusmaterjali mikropaljundamine on aiakultuuride paljundusmaterjali tootmine koekultuurmeetodil kiiresti suure hulga paljundusmaterjali saamiseks ning see toimub enne puuvilja- ja marjakultuuri tootmist tavameetodil. Nõue on olemas ka kehtivas määruses.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse paljundus- ja istutusmaterjali tootmisega tegeleva tarnija enesekontrollisüsteem. Puuvilja- ja marjakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali tootmisega tegelev tarnija on kohustatud määrama kriitilised punktid ehk etapid, mille käigus võivad minna segamini erinevad sordid, kategooriad või partiid, taimed võivad nakatuda taimehaigustega või võib väheneda istiku kvaliteet. Peamiste nõuetena on määrata tootmise kriitilised punktid ja nendes rakendatavad meetmed ning tarnija peab nimetama enesekontrolli rakendamise ja täitmise eest vastutava isiku, kes jälgib kriitilisi punkte ning viib läbi visuaalseid vaatlusi taimekahjustajate esinemise tuvastamiseks, võtab proove või teavitab proovi võtmise vajadusest Põllumajandusametit. Kogu tootmise ja turustamise ahel peab olema jälgitav ning enesekontroll aitab ennetada probleemide tekkimist. Enesekontrollisüsteemi nõuded on vastavuses direktiivi 2008/90/EÜ artikliga 6.

Lõigetes 1 kuni 9 ei ole võrreldes kehtiva määrusega sisulisi muudatusi sisse viidud. Võrreldes kehtiva määrusega on ühendatud paragrahvid 6 ja 7. Enesekontrolli raames täpselt paika pandud kriitiliste punktide hindamise ja nende vältimise süsteem aitab eelnevalt läbi mõelda need turustamise eesmärgil kasvatamise, töötlemise, säilitamise ja pakendamise etapid, kus erinevad sordid või puuvilja- ja marjakultuuri kategooriad võivad omavahel seguneda, nakatuda ohtlikesse või kvaliteeti vähendavatesse taimekahjustajatesse või saada muul viisil kahjustatud. Enesekontrolli raames teeb tarnija visuaalseid vaatlusi ja võtab proove tuvastamaks taimekahjustajate esinemist. Proovid tuleb samuti analüüsida akrediteeritud laboratooriumis ning proovide võtmise nõuded ja sagedus on sätestatud Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisas IV. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 26 punkti 1 kolmanda lõikega ja artikli 26 punktiga 2. Kehtiva määruse § 6 lõike 4 kohaselt tuleb tarnijal ohtliku või kvaliteeti vähendavate taimekahjustaja lubatud piirmäärast suurema leviku

tuvastamisel teavitada koheselt Põllumajandusametit ja võtta kasutusele Põllumajandusameti poolt nõutud meetmed. Ohtliku taimekahjustaja esinemine pole lubatud ning seetõttu tuleb koheselt teavitada Põllumajandusametit vastavalt taimekaitseeaduse §-le 8. Kuna määruse § 1 lõike 2 kohaselt paljundus- ja istutusmaterjali tootmisel kohaldatakse ka taimekaitseeaduses sätestatud nõudeid, siis puudub vajadus seda nõuet määrusega kehtestada.

Lõike 2 kohaselt peab tarnija määrama enesekontrollisüsteemi rakendamise ja täitmise eest vastutava isiku. Enesekontrollisüsteemi eest vastutav isik peab tagama nt paljundamiseks kasutatava materjali päritolu, paljundus- ja istutusmaterjali kvaliteedile vastavuse ja koguste, puuduste ja nende kõrvaldamiseks kasutatavate abinõude kohta andmete dokumenteerimise.

Lõikes 3 sätestatakse tarnijale nõue koostada enesekontrolliplaan, kus kirjeldatakse tulenevalt tootmismeetodist tootmise olulisi kriitilisi punkte ja nendes rakendatavaid meetmeid. Ühed olulised kriitilised punktid puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali tootmisel on taimekahjustajate esinemise vältimine ja erineva partii paljundus- ja istutusmaterjali eristatavuse hoidmine.

Lõikes 4 on loetletud tegevused, mida kriitiliste punktidenä käsitletakse. Kriitiliste punktidenä käsitletakse kogu tootmisprotsessi erinevaid osasid, nagu näiteks paljundamise algmaterjali ettevõttesse toomist ja selle kvaliteedi hindamist (sealhulgas paljundusmaterjali taimetervisliku seisundi hindamist), külvi või paljundamist, pikeerimist, ümberistutamist, istutamist, kasvatamist, koristamist, töötlemist, pakendamist, ladustamist ja vedu. Sätestatud nõue on viidud vastavusse komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikliga 28.

Lõikes 5 on loetletud enesekontrolliplaani koostamiseks nõutavad andmed. Enesekontrolliplaani märgitakse üldandmetena ettevõtte nimi koos kontaktandmetega, enesekontrollisüsteemi rakendamise ja täitmisega seotud andmed ja muud lõikes nimetatud andmed. Kui tarnija on korralikult täitnud enesekontrolliplaani ja kõik oma tegevuse etappides tehtud tööd dokumenteerinud, siis on Põllumajandusametil võimalik järelevalve käigus hinnata tarnija enesekontrollisüsteemi tõhusust või teha soovitusi enesekontrolliplaani parendamiseks. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikliga 28.

Lõikes 6 on sätestatud tarnija kohustus vastavalt taime paljundamise ja sordikaitseeaduse § 77 lõikes 4 sätestatud tähtaja jooksul säilitada andmeid kriitiliste punktide kontrolli ja rakendatud tõrjemeetmete tulemuste kohta kirjalikult ning andmeid ja dokumente ostetud, imporditud, toodetud, ladustatud ja turustatud paljundusmaterjali kohta vähemalt 3 aastat. Andmete säilitamine on vajalik, et oleks võimalik veenduda rakendatud tegevuste õiguses ning vajadusel neid muuta tõhusamaks.

Lõikes 7 sätestatud nõue oli kehtivas määruses paragrahvi 8 lõige 7. Tarnija, kes tegeleb üksnes paljundusmaterjali turustamisega, koostab enesekontrolliplaani, kus kirjeldab lõike 4 punktis 6 loetletud kriitilisi punkte (tõrjeabinõude kohaldamise ning paljundamis- ja istutusmaterjali töötlemise, ladustamise, pakendamise ja veo kohta) ja enesekontrolliplaan peab sisaldama lõike 5 punktides 1-3, 6 ja 7 loetletud andmeid nagu ettevõtja nimi ja kontaktandmed; enesekontrollisüsteemi rakendamise ja täitmise eest vastutava isiku nimi ja kontaktandmed, taimetervisliku registri registrikande number; andmed ladustatud ja turustatud paljundus- ja istutusmaterjali kohta partiide kaupa; andmed tehtud vaatluste sealhulgas proovide võtmiste ja nende tulemuste kohta). Tarnija, kes tegeleb üksnes turustamisega ei pea enesekontrolliplaani lisama andmeid puuvilja- ja marjakultuuride tootmise kohta.

Lõikes 8 asendatakse võrreldes kehtiva määrusega viide määruse lisale 2 viitega Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 I ja II lisale. Paljundus- ja istutusmaterjali kvaliteeti vähendavate taimekahjustaja tuvastamisel peab tarnija koheselt läbi viima taimekaitsetööd või hävitama kahjustunud taimed. Kvaliteeti vähendavate taimekahjustajad ja nende esinemise piirmäärad on kehtestatud komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL I ja II

lisas. Võrreldes kehtiva määrusega ei pea tarnija Põllumajandusametit teavitama kui ta on tuvastanud piirmäärast suurema taimekahjustaja esinemise, vaid teeb viivitamata vajalikud taimekaitsetööd või hävitab kahjustunud taimed kui taimekaitsetööde tegemise tulemusel ei ole paljundus- ja istutusmaterjal nõuetekohane.

Lõike 9 kohaselt analüüsitakse proov taimekahjustaja esinemise tuvastamiseks akrediteeritud laboratooriumis. Peamiselt analüüsitakse proovid Põllumajandusuuringute Keskuse Taimetervise ja mikrobioloogia laboratooriumis, kuid vajadusel saadetakse proovid analüüsimiseks mõne teise liikmesriigi laboratooriumisse.

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse sertifitseerimise kord.

Lõikega 1 kehtestatakse sertifitseerimise üldised põhimõtted. Vastavalt taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse § 74 lõikele 1 paljundusmaterjali sertifitseerimise korraldab Põllumajandusamet paljundusmaterjali sordi omaniku, esindaja või säilitaja taotluse alusel. Puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali sertifitseerimine toimub rahvusvaheliste nõuete kohaselt.

Lõike 2 kohaselt puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ning istutusmaterjali sertifitseerimiseks hindab Põllumajandusamet taimede sordiehtsust, kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate esinemist ning korraldab analüüsimise taimekahjustajate määramiseks ja kvaliteedinõuetele vastavuse kindlakstegemiseks. Taimede sordiehtsuse tuvastamisel võib Põllumajandusamet vajadusel kasutada vastava taimeliigi sorte paremini tundvate puuviljanduse eriala ekspertide või teadlaste abi. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 3 punktiga 1, artikli 4 punktiga 1, artikli 15 punktiga 1 ja artikli 20 punktiga 1.

Lõike 3 kohaselt esitatakse Põllumajandusametile puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ning istutusmaterjali sertifitseerimiseks 1. märtsiks taotlus, millele lisatakse Põllumajandusameti poolt nõutud lisaandmed või dokumendid (nt madalama kategooria edasipaljundamisel sertifitseerimist tõendav dokument) või nende koopiad. Kui tarnija paljundab Saksamaalt pärit eliitkategooria hariliku õunapuu paljundusmaterjali Eestis ja soovib seda sertifitseerida, siis koos taotlusega esitab ta Põllumajandusametile ka eliitkategooria päritolu tõendava etiketi. Esitatava taotlusega peab olema võimalik hinnata sordi päritolu ning kas tegemist oli nõuetekohase emataime või paljundusmaterjali kategooriaga. Taotlusega koos esitatav põllumassiivi kaart on vajalik järelevalve korraldamiseks ning Põllumajandusamet saab hinnata kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate levimise võimalikkust.

Lõikes 4 sätestatakse nõuded sertifitseeritavate kategooriate paljundus- ja istutusmaterjali sordiehtsusele ja -puhtusele, millega võetakse üle komisjoni rakendusdirektiivis 2014/98/EL sätestatud nõuded. Oluline nõue on, et nii emataim kui ka paljundus- ja istutusmaterjal peab vastama sordikirjelduses toodud tunnustele. Kui põllukultuuride sordi sordiehtsuse ja sordi säilimise kontrollimiseks tehakse eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse katsed, siis puuvilja- ja marjakultuuri sordi säilimise kontrollimisel on piisav kui Põllumajandusameti järelevalve all hinnatakse sordi vastavust sordikirjelduses toodud sordi tunnustele. Sätted on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivis 2014/98/EL artiklites 5, 7, 15 ja 25 sätestatud nõuetega. Nii supereliit-, eliit- ja sertifitseeritud emataim kui ka paljundus- ja istutusmaterjal peab vastama sordikirjelduses esitatud tunnustele. Emataim ning paljundus- ja istutusmaterjal on sordikirjeldusele vastav, kui sordi tunnused vastavad kas kolmekümneks aastaks sordiregistrisse kantud, registreeritud, sordikaitse all oleva sordi või tuntud sordina registreeritud sordi sordikirjelduses toodud tunnustele.

Lõige 5 sätestab, kuidas emataime sordi vastavust sordikirjeldusele tehakse kindlaks vilju andva taime sorditunnuste põhjal. Kui nt õunapuu taime sordile vastavust ei ole võimalik kindlaks teha ainult taime okste kuju, koorevärvuse, pungade kuju jt tunnuste põhjal, vaid sordiehtsust kinnitavad õuna kuju, koorevärvuse jt sarnased tunnused, siis tuleb selle õuna sordi

sordiehtsuses veenduda õunte kui viljade tunnuste põhjal. Vilju andvate taimede vaatlus peab toimuma viljumise perioodil ja arvestades taimeliigile omaseid kasvutingimusi. Sellisel juhul tehakse kindlaks sordi tunnused supereliit-emataimest paljundatud ning teistest supereliit-emataimedest ja supereliit-paljundusmaterjalist eraldi hoitava vilju andva taime viljade põhjal. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 5 punktis 4 toodud nõudega.

Lõike 6 kohaselt vilju andev taim määruse tähenduses on emataimest paljundatud taim, mida kasvatatakse viljade tootmiseks, et teha kindlaks emataime sordiehtsus. Kui emataimelt lõigatakse paljundamiseks võimalikult palju pookeoksi, siis see emataim ei anna vilju. Selleks, et hinnata emataime sordile vastavust, tuleb temast kasvatada vegetatiivse paljundamise teel taim, mida kasvatatakse niikaua kuni on võimalik viljade põhjal kinnitada sordiehtsust. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artiklis 1 toodud vilju andva taime mõistega.

Lõike 7 kohaselt kontrollib Põllumajandusamet visuaalselt nii emataimi kui ka paljundusmaterjali ja võtab proove laboratoorseks analüüsiks kooskõlas Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 lisaga IV nõuded visuaalsele kontrollile, proovivõtule ja analüüsimisele perekonna või liigi ja kategooria kaupa. Eelpool nimetatud lisas IV on taimeliigiti ja kategooriate kaupa loetletud nõuded visuaalse kontrolli sagedusele ning proovivõtmisele ja analüüsimisele. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 16 punktiga 2 ja artikli 21 punktiga 2. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 9 punktiga 3, artikli 10 punktiga 3, artikli 16 punktiga 3 ja artikli 21 punktiga 3.

Lõike 8 kohaselt peab proovivõtmisel ja analüüsimisel arvesse võtma nii kliimatilisi tingimusi, kui ka taime kasvutingimusi ja samuti taimekahjustaja bioloogiat – taime või taimekahjustaja puhkeperioodil ei võeta proove. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 9 punkti 2 neljanda lõiguga, artikli 11 punkti 1 neljanda lõiguga, artikli 17 punkti 1 neljanda lõiguga ja artikli 22 punkti 1 neljanda lõiguga

Lõike 9 kohaselt väljastab Põllumajandusamet sordiehtsuse, taimekahjustajate kontrollimiseks võetud proovide ja kvaliteedi hindamise tulemuste põhjal puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ning istutusmaterjalipartii kohta etiketid või määrab trükkida lubatud etikettide arvu.

Eelnõu §-ga 14 sätestatakse nõuded puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sordi sordikirjelduse nõuetele vastavuse tuvastamiseks. Võrreldes kehtiva määruse sellesisulise sättega sisulisi muudatusi ei tehta. Sätte kohaselt on Põllumajandusametil õigus hinnata tuntud sordi sordikirjelduse nõuetele vastavust lisas loetletud sorditunnustele. Oma olemuselt on sordikirjelduse nõuetele vastavuse hindamine üks osa sordi registreerimise menetlusest ning nõuetekohasuse hindamise kohta eraldi otsust ei vormistata. Sellise menetluse läbiviimise kohustus tuleneb 29. septembril 2008. a kehtima hakanud direktiivist 2008/90/EÜ. Pärast nimetatud kuupäeva võib turustada ainult tuntud puuvilja- ja marjakultuuri sorte, millel on nõuetele vastav sordikirjeldus.

Lõikes 1 sätestatakse, et tarnija, kes toodab ja turustab puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sorti, koostab lisas loetletud sorditunnuste alusel sordikirjelduse enda toodetavate või turustatavate puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sortide kohta. Selline tuntud sordi kirjeldus on vaja koostada, kui sort pole sordiregistris registreeritud või pole kaitse alla võetud või pole esitatud sordi registreerimiseks või kaitse alla võtmiseks taotlust. Nendel juhtudel on sordikirjeldused või esialgsed sordikirjeldused juba olemas ning käitatakse § 4 lõikes 1 kirjeldatud viisil. Tuntud sortide puhul, kui sort pole veel registreeritud, mis tähendab et pole sordi kohta ametlikku sordikirjeldust või tuntud sordi puhul sordikirjeldust, siis peab tarnija ise koostama kirjelduse vastavalt lisas nimetatud liigile toodud tunnustele.

Lõikes 2 sätestatakse, et tarnija esitab Põllumajandusametile tuntud sordi sordikirjelduse selle nõuetele vastavuse tuvastamiseks ja selle sordi säilitajaks saamiseks enda koostatud sordikirjelduse ning taotluse, millele on märgitud andmed tarnija ja sordi säilitaja nime ning sordinime kohta koos selle üldtuntud sünonüümidega. Esitatavale sordikirjeldusele ei kehtestata vormi, kuid oluline on, et esitataval sordikirjeldusel oleksid välja toodud määruse lisas kehtestatud sorditunnused.

Lõike 3 kohaselt kontrollib Põllumajandusamet sordikirjelduse vastavust lisas loetletud sorditunnustele.

Lõike 4 kohaselt ei tunnista Põllumajandusamet sordikirjeldust nõuetele vastavaks, kui sort on registreeritud Eestis või teises liikmesriigis, sordi kohta on juba esitatud taotlus registreerimiseks, sordikirjeldus on tunnistatud nõuetele vastavaks teises liikmesriigis või sordikirjeldus või kui sordikirjelduses ei ole esitatud lisas loetletud sorditunnuseid. Sorti registreeritakse vaid üks kord ning tulevikus plaanitakse luua ühtne Euroopa Liidu sordileht, kuhu registrisse kantakse sordid, nende aretaja või säilitaja ning registreerinud liikmesriik.

Lõike 5 kohaselt esitab tarnija, kes soovib saada nõuetele vastava sordikirjeldusega puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sordi säilitajaks, Põllumajandusametile sellekohase taotluse. Tuntud sortide paljundusmaterjali võib olla mitmel tarnijal ja seetõttu võib ka säilitajaid olla mitu. Kui üks tarnija on koostanud nõuetele vastavaks tunnistatud sordikirjelduse ühe tuntud sordi kohta ja saanud selle sordi säilitajaks ning teine tarnija omab samuti sama sordi algmaterjali, mis vastab nõuetele vastavaks tunnistatud sordikirjeldusele, siis võib ta samuti esitada Põllumajandusametile taotluse saada selle puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sordi säilitajaks.

Lõike 6 kohaselt avaldab Põllumajandusamet puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sortide nimekirja ja nende nõuetele vastavaks tunnistatud sordikirjeldused oma veebilehel.

Eelnõu neljandas peatükis sätestatakse paljundus- ja istutusmaterjali märgistamise ja turustamise nõuded.

Eelnõu §-ga 15 sätestatakse nõuded paljundus- ja istutusmaterjali märgistamisel.

Lõige 1 sätestab etiketi kinnitamise koha ja tingimuse, et etikett kinnitatakse paljundus- või istutusmaterjalile, taimeosale või neid sisaldavale pakendile, kimbule või konteinerile või sellele partiile Põllumajandusameti järelevalve all. Sätte kohaselt peab olema supereliit-, eliit- ja sertifitseeritud materjali ja CAC-materjali turustatav paljundus- ja istutusmaterjal olema eraldi märgistatud nõutava ametliku etiketiga või CAC-materjali korral tarnija dokumendiga. Sertifitseeritavat paljundus- ja istutusmaterjali võib turustada nt üksiku taime või pookeoksana ja sel juhul tuleb igale taimele või pookeoksale kinnitada nõuetekohane ametlik etikett. Partii moodustavad taimed võivad turustamisel olla konteineris ja sel juhul tuleb kinnitada etikett konteinerile, kasutada võib ka iseklepuvat etiketti. Sarnaselt konteineris turustamisele tuleb etikett kinnitada pakendile või kimbule. Kimbus turustatakse edasise paljundamise eesmärgil peamiselt pookeoksi. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 2 punktiga 5.

Lõikes 2 on sätestatud eritingimus juhul kui istutusmaterjalina turustatakse ühe-aastaseid või vanemaid marjapõõsaid ja viljapuid. Sätte kohaselt tuleb istutusmaterjal märgistada etiketiga juba põllul, et vältida erinevate sortide istutusmaterjali segunemist. Samas on jäetud võimalus, et kui märgistatakse marjapõõsas või viljapuu pärast väljakaevamist, siis tuleb istikuid ühe partii lõikes hoida eraldi konteinerites kuni iga taime etiketiga varustamiseni. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 2 punkti 1 kolmanda lõikega.

Lõike 3 kohaselt võib tarnija etiketi täiendusena koostada saatedokumendi partiidele, mis koosnevad eri sorti või liiki sertifitseeritavate kategooriate paljundus- või istutusmaterjalist,

kuid mida turustatakse koos. Saatedokument koostatakse enamjaolt suuremate koguste turustamisel. Näiteks kauplusteketile Bauhof kui kauba saajale on kokku pandud mitu partiid ja siis loetletakse saatedokumendil kõigi partiide kohta käivad andmed. Selline erisus nähakse ette, et võimaldada supereliit-, eliit- ja sertifitseeritud materjali ning CAC-materjali paljude eri sortide koos turustamist ning hõlbustamaks kasutajate teavitamist parandades partiide jälgitavust ja kontrolli kõigil turustamisetappidel. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 3 punktiga 1.

Lõikes 4 on loetletud nõuded, millele peab saatedokument vastama. Saatedokument on etiketti täiendav dokument, mis sisaldab nii etiketile märgitavat teavet kui ka vajadusel partiiga seotud täiendavat teavet. Saatedokument tuleb koostada kahes eksemplaris, sest üks jääb tarnijale ja teine läheb koos saadetisega saajale. See on dokument, mis tõendab saadetises oleva kauba vastavust ja on vajalik saadetise jälgitavuse parandamiseks. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 3 punktiga 2.

Lõikes 5 on sätestatud tingimus, mille kohaselt saatedokumendil ja etiketil oleva teabe erinevuse korral, kehtib etiketil olev teave. See on tingimus, kui saatedokument on ebapiisavalt täidetud, siis tuleb arvesse võtta partiile kinnitatud etiketil olev teave ehk teisisõnu kaubasaadetis loetakse nõuetekohaseks, kuigi saatedokument ei vasta nõuetele. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 3 punktiga 3.

Lõikes 6 on sätestatud nõue, mille kohaselt CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjali partii turustamisel ei lisata etiketti, vaid tarnija lisab oma dokumendi, mille vormi nõuded on kirjeldatud § 14 lõikes 3 ja dokumendile märgitav teave § 15 lõikes 2.

Lõike 7 kohaselt peab jaemüügi korras turustatav paljundus- või istutusmaterjali partii või üksiktaim olema varustatud tarnija poolt tootekirjeldusega. Tootekirjeldusega varustatud istikuid saab osta nt kaubaketist Bauhof, puukoolidest või laatadel. Kuna tootekirjeldusele ei ole sätestatud direktiividega täpseid nõudeid, siis tootekirjeldusele kantud teave võib liikmesriigiti erineda ja vastavalt direktiivi 2008/90/EÜ artiklile 17 ei tohi takistada kaupade vaba liikumist. Eestis märgitakse tootekirjeldusele istiku taimeliigi nimi eesti ja ladina keeles, sordinimi, päritolumaa ja tarnija nimi.

Lõike 8 kohaselt võivad taimepassiga varustatavate taimede korral nõutud andmed olla märgitud taimepassil, sest taimepassiga varustatavate liikide korral peavad olema nad varustatud nii taimepassiga kui ka etiketiga ning neid mõlemaid dokumente võib ühtlustada sarnaselt seemnekartulile väljastatava dokumendiga. Vastavalt taimekaitseadusele on taimepass Euroopa Liidu sisesel taimede ja paljundusmaterjali liikumisel kasutatav taimetervisenõuete kohasust tõendav dokument või ametlik märgistus. Taimepassi väljastab Põllumajandusamet või tarnija, kellel on taimepassi väljastamise õigus. Taimepassile on kehtestatud etiketile sarnased vorminõuded ja ta võib olla kas nt taime etikett või selle kaubasaadetise kohta väljastatud saatedokument. Kuna taimepass sisaldab etiketile märgitavaid sarnaseid andmeid, taimepass peab olema veekindlast materjalist, temale märgitavad kirjed peavad olema selgelt loetavad ja kustumiskindlad, siis võib etiketi ja taimepassi asemel olla vaid ühtlustatud teabega taimepass. Sertifitseeritud paljundusmaterjali partii puhul märgitakse taimepassile ja etiketile samad andmed, mis CAC-materjali partii puhul tarnija dokumendile, kuid tootekirjelduse puhul märgitakse kõik taimepassile kantavad andmed.

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali märgistamisel etiketi ja tarnija dokumendi nõuded.

Lõikes 1 on sätestatud nõue etiketile värvi osas sertifitseeritavate kategooriate lõikes. Sarnaselt põllukultuuride ja seemnekartuliga on supereliit-kategooria etikett valge violetse diagonaalse triibuga, eliit-kategooria puhul valge ja sertifitseeritud kategooria etikett on sinine. Etikettide

värv on kehtestatud Euroopa Liidu asjakohaste nõuete alusel. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 2 punktiga 4.

Lõikes 2 on sätestatud nõue etiketi materjalile, mille kohaselt peab kasutatav etiketi materjal olema rebenematu ja etiketile kantud kirje kustumatu. Kuna etiketil olev teave peab olema loetav kolm aastat, siis seetõttu on kehtestatud sarnaselt taimepassile nõuded etiketi materjalile. Etiketi materjal peab olema rebenematu ja soovitatavalt veekindel ehk teisisõnu etiketti ei tohi saada lihtsalt katki rebida või nt pakendilt eemaldada. Samuti peab etiketile märgitav teave olema kustumatult märgitud kas veekindlalt trükkides või kasutades tehnoloogiat, millega saab trükkida reljeefselt. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 2 punktiga 3.

Lõikes 3 sätestatud nõude kohaselt peab tarnija dokument olema ühes Euroopa Liidu ametlikus keeles kustumatult trükitud, kergesti nähtav ja loetav. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 5 punktiga 3.

Eelnõu §-ga 17 sätestatakse etiketile ja tarnija dokumendile märgitav teave.

Lõikes 1 on loetletud andmed, mis peavad olema märgitud ametlikule etiketile. Need on andmed pädeva asutuse ja liikmesriigi kohta, partii number paljundus- või istutusmaterjali taimeliigi botaaniline nimi ladina keeles, sordinimi, pookealuse kasutamise korral pookealuse sordinimi, paljundusmaterjali kategooria jne. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 2 punktidega 1 ja 2.

Lõikes 2 on sätestatud nõuded CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjali partiile lisatavale tarnija dokumendile, millel on sarnaselt etiketiga märgitud andmed pädeva asutuse ja liikmesriigi kohta, partii number paljundus- või istutusmaterjali taimeliigi botaaniline nimi ladina keeles, sordinimi, pookealuse kasutamise korral pookealuse sordinimi, paljundusmaterjali kategooriana CAC-materjal jne. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 5 punktiga 2.

Lõike 3 kohaselt peab mikropaljundatud paljundus- ja istutusmaterjali puhul tarnija dokumendil või tootekirjeldusel olema märgitud sõna „mikropaljundus“. Säte on vajalik seetõttu, et mikropaljundamise teel toodetud paljundus- ja istutusmaterjal on kasvanud inimese poolt loodud kunstlikus keskkonnas ja mikropaljundatud taimed on kasvatatud spetsiaalsetel paljunemist soodustavates katseklaasisöötmetel. Seda teavet on võimalik arvesse võtta näiteks aiapidajatel uute maasikapeenarde rajamisel, sest selliselt toodetud maasikataimed annavad esimesel aastal oluliselt rohkem tütartaimi. See tähendab, et peab tegema vähem kulutusi, kuna võib osta poole vähem taimi.

Lõike 4 kohaselt peab turustatava geneetiliselt muundatud paljundus- või istutusmaterjali sordi märgistusel või dokumendil olema selge märg selle kohta, et sort on geneetiliselt muundatud ning andmed selles sisalduvate geneetiliselt muundatud organismide kohta sealhulgas selle ainuomane kood, mille järgi on neid lihtne identifitseerida ning nende kohta infot otsida. See on üldsäte, sest seni ei ole Euroopa Liidus lubatud turustada puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali.

Eelnõu §-ga 18 sätestatakse nõuded paljundus- ja istutusmaterjali turustamisele. Turustamise nõuete kehtestamisel on peamiselt lähtutud direktiivi 2008/90/EÜ artiklist 3 ja komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artiklist 4.

Lõike 1 kohaselt võib turustada supereliit- ja eliitpaljundusmaterjali ning sertifitseeritud paljundus- või istutusmaterjali kategooriasse kuuluvat nõuetele vastavat paljundus- ja istutusmaterjali, mille partii ja sordinimi on tuvastatav. Juhul kui turustatakse pookealust, millel pole sorti, siis peab olema märgitud dokumentidele asjaomase liigi või liikide vahelise hübriidi

nimi. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artiklile 1. Võrreldes kehtiva määrusega muudatusi sisse pole viidud.

Lõike 2 kohaselt peab turustatav paljundus- ja istutusmaterjali sort olema vastavalt Euroopa Liidu nõukogu direktiivi 2008/90/EÜ artiklile 7 kas sordikaitse alla võetud, registreeritud või tuntud.

Lõike 3 kohaselt peab turustatavasse partiisse kuuluv paljundus- ja istutusmaterjal olema liigi- ja sordiehtne, kontrollitud taimekahjustajate suhtes, kvaliteetne, paljasjuursena turustamisel puhkeseisundis ning varustatud nõutud dokumentidega. Taimne materjal peab olema normaalselt arenenud, külma-, põua-, mehhaaniliste ja muude kahjustusteta ning närtsimistunnusteta, hästi juurdunud ja terve juurestikuga ning varustatud nõuetekohase dokumendiga. Paljasjuurse taimse turustamisel peab taim olema puhkeseisundis, sest nt paljasjuurse vaarikaistiku turustamisel muul ajal taime juured näruvad ning taim hakkab väga lühikese aja jooksul. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikliga 1. Võrreldes kehtiva määrusega muudatusi sisse pole viidud.

Lõike 4 kohaselt peab turustatav supereliit- ja eliitpaljundusmaterjali ning sertifitseeritud paljundus- või istutusmaterjali partii olema homogeenne ja partii võib koosneda pitseerituna erinevatest taimeosadest. Oluline muudatus võrreldes kehtiva määrusega on võimalus turustada ka partiis erinevaid taimeosi pitseerituna pakendis, konteineris või kimbus. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikli 4 punktidega 1 ja 2.

Lõikes 5 avatakse pitseeritud sulgemise mõiste. Pitseerimiseks loetakse sellist sulgemise viisi, mille tulemusel pole võimalik pakendit või konteinerit avada sulgemisvahendit ja kimbu korral sidumisvahendit rikkumata. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artikkel 4 punktiga 2.

Lõike 6 kohaselt võib turustada geneetiliselt muundatud puuvilja- ja marjakultuuri, kui selle sort on registreeritud ja kui selles sisalduvale geneetiliselt muundatud organismile on väljastatud turustamisluba (vastavalt direktiivile 2001/18/EÜ kasvatamiseks või turustamiseks) või turule viimise luba (vastavalt määrusele (EÜ) nr 1829/2003). Võrreldes kehtiva määrusega muudatusi sisse pole viidud.

Lõikes 7 sätestatakse nõuded liikidesse *Citrus L.*, *Fortunella Swingle* ja *Poncirus Raf.* kuuluva CAC-materjalina turustatavale paljundus- ja istutusmaterjalile. Nõueteks on eelkõige paljundusmaterjali eelnev kontrollimine erinevate taimekahjustajate esinemise avastamiseks ja analüüsitulemuste põhjal neist peaaegu vabaks tunnistamiseks, samuti ka sama kontrolli läbi viimine kasvuperioodi jooksul. Liikidesse *Citrus L.*, *Fortunella Swingle* ja *Poncirus Raf* kuuluva liigi paljundus- ja istutusmaterjal peab olema poogitud pookealusele, mis ei ole viroididele vastuvõtlik. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 26 punktiga 4.

Lõikes 8 sätestatud nõude kohaselt vastutab turustatava CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjali liigi- ja sordiehtsuse ning liigi- ja sordipuhutuse eest tarnija. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 23 punkti 1 alapunktiga b) ja punktiga 2 ning artikli 24 punkti 1 alapunktiga a) ja punktiga 2. Võrreldes kehtiva määrusega sisulisi muudatusi sisse pole viidud.

Lõikes 9 on sätestatud nõue, et sordi registreerimiseks esitatud taotluse menetlemise perioodil on lubatud toota, kuid ei tohi turustada toodetud asjaomase sordi eliit- või sertifitseeritud paljundus- ja istutusmaterjali. Säte on vastavuses komisjoni rakendusdirektiivi 2014/98/EL artikli 5 punkti 3 esimese lõigu teise lausega.

Lõike 10 kohaselt on järelevalve teostamiseks tarnija kohustatud säilitama andmeid partii koostise ja selle üksikute osade päritolu kohta, kui erineva päritoluga puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjal on pakkimise, ladustamise, transportimise või muu toiminguga käigus kokku pandud või segatud.

Eelnõu viiendas peatükis sätestatakse lõppsätted, mis sisaldavad rakendus- ja üleminekusätteid.

Eelnõu §-ga 19 kehtestatakse rakendussätted.

Lõikes 1 on toodud rakendussäte, mille kohaselt § 14 sätestatud nõuet kohaldatakse 2018. aasta 31. detsembrini. Alates 1. jaanuarist 2019 peab turustatav paljundus- ja istutusmaterjali sort olema kas sordikaitse all, registreeritud või tuntud. Tuntud sorte võib registreerida või nende sordikirjeldusi ametlikult tunnustada (liikmesriik võib ise valida sobivaima protseduuri) lihtsustatud kujul ehk sordi registreerimiskatsete (eritatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse katsete e EÜP katsete) tegemiseta.

Lõikes 2 sätestatud nõuet kohaldatakse samuti 2018. aasta 31. detsembrini. Kuna alates 1. jaanuarist 2019 peab turustatav paljundus- ja istutusmaterjali sort olema kas sordikaitse all, registreeritud või tuntud.

Lõikes 3 on toodud üleminekusäte, mille kohaselt võib Eesti territooriumil turustada 2017. aasta 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2022 senikehtinud nõuetele vastavat paljundus- ja istutusmaterjali tingimusel, et sellise paljundus- ja istutusmaterjali turustamisel viidatakse nende etiketil ja tarnija dokumendis Euroopa Komisjoni rakendusdirektiivi (EL) nr 2014/98 artiklile 32.

Lõikes 4 on toodud üleminekusäte, mille kohaselt loetakse kuni 31. detsembrini 2016 Põllumajandusameti veebilehel avaldatud registreeritud puuvilja- ja marjakultuuri sort alates 1. jaanuarist 2017 järgnevas 30 aastaks puuvilja- ja marjakultuuride sordilehes olevaks sordiks.

Eelnõu §-ga 20 tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 8. juuni 2011. a määrus nr 52 “Puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali kategooriad ning puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded¹”. Eelnõuga kehtestatakse maaeluministri määrus “Puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded¹” seoses muudatuste suurema mahuga kui üks kolmandik.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on arvestatud komisjoni rakendusdirektiiviga 2014/96/EL, direktiivi 2008/90/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate, puuviljade tootmiseks ettenähtud viljapuude paljundusmaterjali ja viljapuude märgistamise, pitseerimise ja pakkimise nõuete kohta (ELT L 298, 16.10.2014 lk 12-15), sätestatud rakendusdirektiiviga 2014/97/EL, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 2008/90/EÜ tarnijate ja sortide registreerimise ning ühise sortide nimekirja osas (ELT L 298, 16.10.2014 lk 16-21) ja rakendusdirektiiviga 2014/98/EL, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 2008/90/EÜ seoses selle I lisas osutatud viljapuude perekondade ja liikide suhtes kehtivate erinõuetega, tarnijate suhtes kehtivate erinõuetega ning ametlikku inspekteerimist käsitlevate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 298, 16.10.2014 lk 22-61).

4. Määruse mõjud

Määrusega viiakse puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded kooskõlla Euroopa Liidu õigusest tulenevate uute nõuetega.

Nõuete kehtestamisega tagatakse, et turustatakse tervet ning kvaliteetset puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali. Suureneb tarbija kindlus ostetava

paljundusmaterjali sordi osas. Puuvilja- ja marjakultuuri sort peab olema kas sordikaitse all, kantud sordiregistrisse või tuntud sordi korral peab selle sordi sordikirjeldus olema tunnustatud nõuetele vastavaks. Seni ei olnud sordi registreerimise nõuet, vaid piisas tarnijal sordi kandmisest oma nimekirja. Olulisim muudatus on puuvilja- ja marjakultuuri sertifitseeritavate kategooriate paljundus- ja istutusmaterjalile Euroopa Liidus kehtima hakkavate ühtsete nõuete osas.

Seni ei ole Eestis olnud tarnijatel huvi toota sertifitseeritud puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- või istutusmaterjali, sest nende tootmisel rangemate nõuete täitmine on kulukam ja Eestis ei ole rajatud suuremaid istandikke puuviljade või marjade tootmiseks. Sellise huvi tekkimisel tõuseks vähesel määral Põllumajandusameti töökoormus sertifitseerimiseks vajalike taimekahjustajate proovide võtmisel ja inspekteerimisel.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne tulusid riigieelarvesse. Määruse rakendamisega kaasnevad lisakulutused riigieelarvest Põllumajandusametile juhul, kui tekib huvi puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali sertifitseerimiseks. Olulist huvi selle vastu sektoris aga lähitulevikus näha ei ole, sest Eestis on rajatud vähesel määral puuvilja- ja marjakultuuri tootmisaedasadid. Põllumajandusameti esialgsete andmete põhjal kujuneb ühe paljundus- ja istutusmaterjali sertifitseerimise kuluks 384 eurot. Sertifitseerimisel tuleb läbi viia 4 inspekteerimist ja ühe inspekteerimise maksumus koos sõiduga on 96 eurot, millest palgakulu on 81 eurot ja sõidukilomeetri hind 0,3 eurot (keskmine kaugus 50 km, st kokku 15 eurot). Samuti on Põllumajandusametil vaja luua üks täiendav ametikoht orienteeruva maksumusega aastas 22 000 eurot (palgakulu 21 675 eurot, majanduskulu 2250 eurot, transpordikulu).

Puuvilja- ja marjakultuuri paljundus- ja istutusmaterjali sertifitseerimiseks on vajalikud ka kahjustajate analüüsimised, mille minimaalse (kujunenud vastavalt esmaste analüüsileidudele või mitteleidudele) ja maksimaalse (kujunenud koos kõikide leidude kinnitamisele kuluvate analüüsidega) hinna on Põllumajandusuuringute Keskus arvanud esialgu nelja taimeliigi kohta, mille paljundus- või istutusmaterjali MTÜ Eesti Aiandusliidu arvates potentsiaalselt hakatakse sertifitseerima.

1. *Malus Mill* (õunapuu) - minimaalselt 764.95 EUR ja maksimaalselt 2101.59 EUR
2. *Prunus domestica* (ploomipuu) - minimaalselt 719.95 EUR ja maksimaalselt 1732.43 EUR
3. *Prunus avium* (magus kirss) - minimaalselt 1439.95 EUR ja maksimaalselt 2556.39 EUR
4. *Ribes L.* (must sõstar) - minimaalselt 1030.67 EUR ja maksimaalselt 2239.19 EUR

Samuti on vaja laboril ettevalmistusaega juurutamiseks oma analüüsipädevusse vajalikud analüüsid. Lisaks peab labor arvestama meetodite rakendamise ja juurutamise kuludega, mille hulka kuulub positiivsete ja negatiivsete kontrollide hind (ligi 40 erinevat organismi, kontrolli hind keskmiselt 50EUR) ja lisaks teatud arv katsetusi (keskmiselt 30 reaktsiooni iga organismi PCR, mille kemikaalide kulu on ~40EUR), kokku ~5000EUR ühe organismi määramismetoodika juurutamiseks.

Analüüsimateenust on võimalik osta ka teistest pädevatest laboritest (Euroopas), aga sel juhul on analüüsid kallimad.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2017. aastal. Määruse jõustumine on ühildatud komisjoni rakendusdirektiivi 2014/96/EL artiklist 6, rakendusdirektiivi 2014/97/EL artiklist 12 ja rakendusdirektiivi 2014/98/EL artiklist 31 tulenevaga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid vastu ja avaldavad direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. detsembriks 2016. aastal ning kohaldavad uusi norme alates 1. jaanuarist 2017.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse muudatustega seonduvaid uusi nõudeid on erinevatel infopäevadel tutvustatud puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootjatele ja tarnijatele.

Eelnõu esitati arvamuse saamiseks Põllumajandusametile, Põllumajandusuuringute Keskusele, Eesti Taimekasvatuse Instituudile ja erialaorganisatsioonidest MTÜ Eesti Aiandusliidule. Põllumajandusuuringute Keskusel ja Eesti Taimekasvatuse Instituudil ei olnud täiendavaid kommentaare, Põllumajandusameti täiendavad kommentaarid arutati läbi 13. septembril toimunud arutelul ja MTÜ Eesti Aiandusliit ei esitanud tähtjaks omapoolseid kommentaare.

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu. Keskkonnaministeerium ei kandnud ettenähtud tähtaja jooksul eelnõude infosüsteemi EIS kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenõustumise kohta ega taotlenud ka tähtaja pikendamist. Seega on eelnõu Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt loetud nimetatud ministeeriumi poolt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Olavi Petron

Kalanduspoliitika ja välissuhete asekanstler kanstleri ülesannetes